

N:o 26.

Ank. till Riksd. kansli den 12 mars 1894, kl. 3 c. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende.

(R. A.)

I proposition af den 26 sistlidne januari (n:o 31) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen, för fortsatt utveckling af statens telefonväsende, ett lånebelopp af sjuhundrafemtiotusen kronor, att i mån af behof och och sedan detta för hvarje gång blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt, af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jemte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom berörda belopps öfverlemnande till telegrafstyrelsen riksgäldskontoret förorsakas, inom tolf år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel dertill lemna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas.

Af det vid denna proposition fogade utdrag af protokollet öfver finansärenden för ofvan nämnda dag inhemtas, att sedan telegrafstyrelsen i den underdåniga skrifvelse den 19 december 1893, i hvilken framställning gjordes om anvisande af ytterligare lånemedel till utveckling af telefonväsendet, till en början redogjort för det af sistlidne

års Riksdag för ändamålet anvisade lånebelopp, styrelsen derefter anförde följande.

Enligt hvad af denna redogörelse framginge, hade statens telefonväsende äfven under år 1893, oafsedt anläggningen af de interurbana ledningar, hvartill anslag utan återbetalningsskyldighet af 1892 års lagtima Riksdag beviljades, utvecklat sig ganska betydligt. Detta hade dock varit möjligt endast derigenom, att lånemedel varit anvisade för inköp och ombyggnad af enskilda telefonföreningars telefontät samt för anläggning af nya nät och kortare förbindelseledningar äfvensom för utvidgning af de i rikstelefontätet förut varande telefontäten. Telegrafstyrelsen, som tillföre angifvit, såväl i hvilken riktning utvecklingen af statens telefonväsende fördelaktigast borde ega rum som ock i hvilka fall anslags- eller lånemedel borde dertill användas, samt fortfarande hyste den öfvertygelsen, att bemödandet att utvidga statens telefonväsende borde under den närmaste framtiden fortgå på enahanda väg som hittills, ansåge sig därför nu endast böra framhålla, att, om än denna utvidgning icke kunde förväntas blifva under år 1894 så vidt omfattande som under hvartera af de tre närmast förflutna åren, styrelsen dock på grund af dels redan träffade aftal, dels till styrelsen inkomna framställningar om öfverlåtelse till staten af flera enskilda telefontät vore förvissad derom, att anslutningen till rikstelefontätet skulle äfven under år 1894 blifva af ganska betydande omfattning, derest styrelsen sattes i tillfälle att gå allmänhetens önskingar härutinnan till mötes.

De anläggningar och inköp under innevarande år, hvilka redan vore kända och borde med lånemedel bekostas, vore inköp och ombyggnad af:

telefontätet i Oskarshamn.....	kronor	16,000: —
mellersta Kalmar läns telefonaktiebolags telefontät	»	4,000: —
telefontätet i Vartofta	»	3,000: —
inköp af telefontätet i Gamleby med tillhörande förbindelseledningar.....	»	12,000: —
ombyggnad af telefontäten:		
i Vestervik och Verkeback	»	13,000: —
i Helsingborg	»	30,000: —
i Sundsvall.....	»	30,000: —
anläggning af vaxelstation i Bettna med förbindelseledning till Nyköping.....	»	4,000: —

Transport kronor 112,000: —

	Transport kronor	112,000: --
anläggning af följande nya förbindelseledningar:		
Norrköping—Katrineholm	»	4,000: —
Gnesta—Flen	»	3,500: —
Hernösand—Sollefteå	»	9,000: —
i Skåne	»	30,000: —
utvidgning af telefontäten		
i Stockholm och Göteborg.....	»	300,000: —
å andra orter inom landet.....	»	200,000: —
	tillsammans kronor	658,500: —

Då telegrafstyrelsen, såsom förut nämnts, låge i underhandlingar om inköp och ombyggnad af enskilda telefontät å flera ställen inom landet, ansåge styrelsen, att lånebeloppet för år 1894 borde bestämmas till 750,000 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hade telegrafstyrelsen hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes bereda telegrafverket utväg att för fortsatt utveckling af statens telefonväsende erhålla ytterligare lån till belopp af 750,000 kronor för år 1894, att i mån af behof och efter Kongl. Maj:ts pröfning ställas till telegrafstyrelsens förfogande med skyldighet för telegrafverket att derå erlägga ränta och göra afbetalningar, på sätt Kongl. Maj:t efter Riksdagens hörande kunde finna godt föreskrifva.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet hade chefen för finansdepartementet till en början meddelat följande uppgifter rörande telefonväsendets utveckling under sistförlutna år.

Antalet i bruk varande telefonapparater hade under år 1893 ökats med 3,930 samt antalet central- och vaxelstationer med 70. Hela antalet apparater och stationer utgjorde vid årets slut resp. 16,490 och 370. Af apparaterna vore 15,980 uppsatta hos abonnenter och 510 vid stationerna. Under samma år utgjorde antalet telefonsamtal 33,800,260, deraf mot abonnementsavgift 33,000,000 och mot samtalsavgift 800,260, samt antalet med telefon befordrade telegrammer och s. k. telefonmeddelanden 210,000, så att antalet expeditioner per telefon således uppgått till öfver trettiofyra millioner stycken. Bruttoinkomsten af telefonrörelsen, som under år 1892 uppgick till i rundt tal 1,009,000 kronor, hade under år 1893 utgjort, likaledes i rundt tal, 1,323,000 kronor, under det att drifts- och underhållskostnaderna uppgått till omkring 700,000 kronor, deraf belöpte å aflöningar 272,000 kronor, å underhåll 370,000 kronor och å materialkostnad 58,000

kronor. Sagda kostnader utgjorde alltså 53 procent af bruttoinkomsten. Motsvarande procentantal under åren 1891 och 1892 utgjorde resp. 65 och 62 $\frac{1}{2}$. Till statskontoret och riksgäldskontoret hade under år 1893 inbetalts 260,000 kronor.

Med afseende å telegrafstyrelsens hemställan om anvisande af ytterligare lånemedel för telefonväsendets utveckling yttrade departementschefen derefter: »Då det uppenbarligen är af vigt, att telegrafstyrelsen sättes i tillfälle att förvärfva enskilda telefonföreningars telefontät, som lämpa sig att sättas i samband med de interurbana telefonledningarne, samt att verkställa af en ökad rörelse påkallad utvidgning af de i telegrafverkets ego redan varande lokala telefontäten med den vinst, statens telefonrörelse lemnar, för närvarande icke är i och för sig tillräcklig till bestridande af de med en sådan utveckling af telefonväsendet förbundna kostnader, finner jag mig böra biträda telegrafstyrelsens hemställan om anvisande för sådant ändamål af ytterligare lånemedel till belopp af 750,000 kronor.»

Angående återbetalningen af de lånebelopp, som enligt 1891, 1892 och 1893 årens Riksdagars beslut blifvit för ifrågavarande ändamål öfverlemnade till telegrafstyrelsen och tillsammans utgöra 3,000,000 kronor, hvarå erlägges 4 % halfårsvis förfallande ränta, är för hvarje särskild beviljad million stadgadt, att kapitalet skall återbetalas till riksgäldskontoret inom tolf år från första lyftningsdagen medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel dertill lemna tillgång.

Med erinran härom har telegrafstyrelsen, på sätt af statsrådsprotokollet inhemtas, i ofvan åberopade underdåniga skrifvelse anført, att då det å ena sidan vore nödvändigt, med hänsyn till kapitalets återgåldande inom den föreskrifna tiden, att börja afbetalningarna så tidigt som möjligt, på det att icke de årliga amorteringsbeloppen måtte blifva större än de disponibla öfverskotten af telegrafverkets telefonrörelse, men det å andra sidan icke vore möjligt att omedelbart efter medlens lyftande draga någon inkomst af desamma, utan detta kunde ske först sedan de anläggningar, hvartill penningarna voro afsedda, blifvit afslutade samt kommit i verksamhet, hade telegrafstyrelsen ansett, att en tid af åtminstone två år från första lyftningsdagen för hvarje lån borde förflyta, innan någon kapitalafbetalning ifrågakomme, hvarigenom en tiondedel af kapitalet måste, jemte den bestämda räntans erläggande, årligen under den återstående lånetiden återbetalas. Om också en så hastig amortering vore möjlig, så nödvändiggjorde sådant dock, att inkomsten måste till det yttersta användas för nämnda ändamål, hvadan något öfverskott icke kunde påräknas för användning till affärens vidare

utveckling. Nya lånemedel dertill måste i följd deraf allt vidare anlitas, hvilket förhållande verkade i hög grad betungande och ogynnsamt på telefonväsendets ekonomiska ställning. Härvid borde äfven bemärkas, att telegrafstyrelsen under hela förenämnda amorteringstid gent emot riksgäldskontoret jemväl hade att till statskontoret för derifrån erhållna lån till telefonanläggningar årligen inbetala omkring 100,000 kronor i ränta och kapitalafbetalning.

Likasom man vid en sund enskild affärsverksamhet sökte att för affärens utveckling hufvudsakligen använda uppkomna vinstmedel, men upplånade medel endast i den mån de förra ansågos otillräckliga, syntes det telegrafstyrelsen, att samma förfaringssätt borde med fördel kunna tillämpas på statens telefonverksamhet. Detta läte sig emellertid icke göra, med mindre än att amorteringstiden för de från riksgäldskontoret redan erhållna och framdeles ifrågakommande lån för utveckling af statens telefonväsende så mycket som möjligt utsträcktes, så att de årliga inbetalningarna blefve mindre och derjemte lika stora, hvilket enligt styrelsens uppfattning lämpligast skulle kunna ske genom bestämmandet af en viss annuitet, icke öfverstigande sex procent å det ursprungliga lånebeloppet och medelst beräkning sålunda, att fyra procent deraf utgjorde ränta och två procent kapitalafbetalning. På sådant sätt skulle för den vidare utvecklingen af statens telefonväsende icke behöfva anlitas lånemedel längre än under de närmast kommande åren och äfven då till vida lägre belopp än i annat fall, hvarefter öfverskottet, efter afdrag af annuiteten, borde blifva tillräcklig för de erforderliga utvidgningarna, intill dess att en del af öfverskottsmedlen efter ytterligare några år kunde såsom vinst till statsverket öfverlemnas.

Att ett bestämdt årligt belopp skulle till riksgäldskontoret komma att inbetalas borde jemväl för denna förvaltningsmyndighet vara önskligt och fördelaktigt.

Af statsrådsprotokollet inhemtas vidare, att telegrafstyrelsen låtit uppgöra och vid sin underdåniga skrifvelse fogat en amorteringsplan, utvisande dels hvad telegrafverket hade att enligt nuvarande bestämmelser årligen inbetala till såväl riksgäldskontoret som statskontoret, dels hvad som, i händelse af bifall till den ifrågasatta förändrade anordningen i afseende på återbetalningen af de från riksgäldskontoret lemnade lånemedel, komme att för hvarje år inbetalas; och förklarade styrelsen det i senare fallet vara styrelsens mening, att amorteringsplanen skulle vinna tillämpning redan under innevarande år.

Med åberopande af det sålunda anförda hade telegrafstyrelsen hemställt, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen göra framställning derom,

att de nuvarande villkoren för återbetalning af de från riksgäldskontoret hittills lemnade lånemedel för utveckling af statens telefonväsende måtte ändras på det af styrelsen angifna sätt samt att enahanda bestämmelser måtte meddelas beträffande amortering af de likartade lånemedel, som framdeles kunde af telegrafverket erhållas från riksgäldskontoret.

Såsom af statsrådsprotokollet framgår, har chefen för finansdepartementet hos Kongl. Maj:t icke understött denna framställning, utan i ämnet yttrat följande.

Enligt hvad den af telegrafstyrelsen uppgjorda amorteringsplanen utvisade, skulle, om nämnda framställning vunne bifall, för återbetalning af de från riksgäldskontoret redan erhållna lånen samt det nu ifrågasvarande lånet å 750,000 kronor åtgå en tid af trettio år, under det att, såsom förut nämnts, enligt nu gällande bestämmelser lånebeloppen borde återbetalas inom tolf år från de dagar, medlen lyftats. Den föreslagna förändringen innebure således en afsevärd utsträckning af amorteringstiden.

Vid underdånig föredragning den 13 januari innevarande år af det utaf telegrafstyrelsen uppgjorda förslag till stat för år 1895 för telegraf- och telefonväsendet hade departementschefen — under erinran, bland annat, att Riksdagen i skrivelser den 13 maj 1891 och den 21 april 1893 uttalat den mening, att tidpunkten snart vore inne, då öfverskottet å telegrafmedlen borde ställas till Riksdagens disposition — anført, att statsverket väl i en framtid bland sina inkomstkällor borde kunna påräkna öfverskottet på telegraf- och telefoninkomsterna, men att departementschefen emellertid hölle före, att både i statsverkets och telegrafverkets intresse denna tidpunkt borde uppskjutas, till dess statens telefonnät hunnit närmare sin fullbordan och det genom telefonväsendets tillkomst utvidgade telegrafverket hunnit ekonomiskt konsolideras genom den årligen fortgående amorteringen af dess skuld för telefonväsendet. Uppnåendet af dessa tidpunkter påskyndades uppenbarligen derigenom, att telegrafverket tillätes använda sitt öfverskott, i den mån detsamma icke erfordrades för det egentliga telegrafväsendets utveckling, till inköp och anläggning af telefonnät, som ekonomiskt kunde bära sig. Med gillande af den utaf departementschefen sålunda uttalade åsigt hade Kongl. Maj:t i den till Riksdagen aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof äskat Riksdagens medgifvande dertill, att det öfverskott, som för år 1895 kunde å inkomsterna af telegramportoafgifter samt af telefonabonnements- och särskilda samtals-

afgifter uppstå, finge användas för telegrafverkets tidsenliga utveckling och förbättring.

Derest öfverskottet å telegrafverkets inkomster finge disponeras på det sålunda af Kongl. Maj:t föreslagna sättet, och Riksdagen jemväl beviljade det af telegrafstyrelsen för telefonväsendets utveckling begärda lånebeloppet af 750,000 kronor, torde, äfven utan vidtagande af den af telegrafstyrelsen föreslagna förlängning af amorteringstiden för styrelsens lån från riksgäldskontoret, telefonväsendets medelsbehof för närvarande vara i erforderlig mån tillgodosedt. Ehuru departementschefen till fullo medgäfvde, att den ifrågasatta förändringen i lånevilkoren skulle för telegrafverkets ekonomi ställa sig synnerligen fördelaktig, ansåge sig departementschefen därför icke under närvarande förhållanden böra ifrågasätta annat, än att beträffande förräntningen och amorteringen af det lån, hvarom vore fråga, måtte fastställas samma vilkor, som gälde för de förut beviljade lånen.

I sammanhang med redogörelsen för telegrafstyrelsens och chefens för finansdepartementet olika yttranden i fråga om amorteringen af telegrafverkets skuld till riksgäldskontoret för erhållna lån till utveckling af statens telefonväsende vill utskottet erinra derom, att enligt fullmäktiges i riksgäldskontoret berättelse till nu församlade Riksdag telegrafstyrelsen af det år 1891 emottagna lånebeloppet, 1,000,000 kronor, den 30 december sistlidna år återbetalt 50,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 12 mars 1894.

På statsutskottets vägnar:

Gustaf Sparre.
